Sandseryds kyrka

Antikvarisk medverkan i samband med
larminstallation
Norrahammars socken i Jönköpings kommun,
Jönköpings län, Växjö stift

JÖNKÖPINGS LÄNS MUSEUM
Byggnadsvårdsrapport 2014:30
Anders Franzén

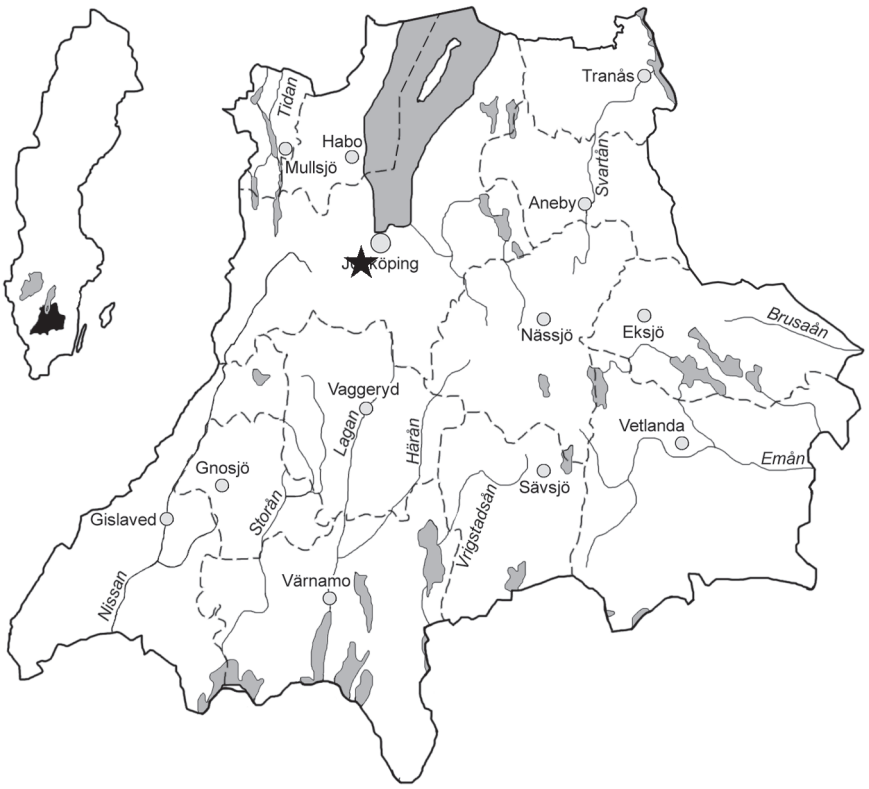

Rapport och foto: Anders Franzén
Grafisk mall: Anna Stålhammar
Tryck: Arkitektkopia, Jönköping

Jönköpings läns museum, Box 2133, 550 02 Jönköping
Tel: 036-30 18 00
E-post: info@jkpglm.se
www.jkpglm.se

Utdrag ur tryckta och ajourhållna ekonomiska kartor är återgivna enligt tillstånd:
© Lantmäteriet. Ärende nr MS2007/04833.

© JÖNKÖPINGS LÄNS MUSEUM 2014

JÖNKÖPINGS LÄNS MUSEUM

ANTIKVARISK MEDVERKAN

1. ADMINISTRATIVA UPPGIFTER

Antikvarisk medverkan	Rapportförfattare	Dnr.	Lst./Kommun dnr.	Slutbesiktning utförd
Anders Franzén	Anders Franzén	116/14	433-7314-13	17 juni 2014

Fastighetsbeteckning/Populärnamn		Beslut enligt
Sandseryds kyrka		☒ Lagen om kulturminnen m.m. ☐ Förordningen om bidrag till kulturmiljövård ☐ Plan- och bygglagen
Län: Jönköpings	Kommun: Jönköping	
Stadsdel/Trakt	Socken/Församling: Norrahammar	Fastighetsägare/Adressuppgifter Norrahammars församling Centrumgången 5 562 32 NORRAHAMMAR
Ekonomisk karta: Sandseryd 7D 0j	Koordinat x: 6403.20 / Koordinat y: 1397.55	

2. BAKGRUND (bakgrundsbeskrivning, historik)

Sandseryds kyrka härrör troligen från 1300-talet, men den har utvidgats senare. Klockstapeln skall ha uppförts 1723.

Invändigt präglas kyrkorummet av äldre inredning och den stora restaureringen 1935–36 som leddes av arkitekten Göran Pauli. Altarmålningen är utförd av konstnären Georg Pauli. Predikstolen tillverkades troligen 1820. Särskilt iögonfallande är innertaket och detta tillkom efter 1706 års brand. Målningarna hade målats över, men togs fram vid restaureringen på 1930-talet. De visar bibliska motiv inom fyra fält.

Bakgrunden till de nu genomförda installationerna var att säkerställa kyrkobyggnadens inbrotts- och brandsäkerhet. Målet var att installationerna skulle vara så lite synliga som möjligt. Detta möjliggjordes genom ett nära samarbete mellan entreprenören och kyrkans vaktmästare Reidar Martinsson, som är väl förtrogen med byggnaden. Martinsson utförde även inmålning av vissa kablar och detektorer utanför entreprenaden.

3. ÅTGÄRD

Period/år	Arkitekt	Entreprenör/Hantverkare	Byggherre
2014		Huskvarna Elhantverkare AB (ledningsdragning, montage), Reidar Martinsson (inmålning)	Norrahammars församling

Berörd byggnadsdel	Tillstånd före renovering	Vidtagna åtgärder (med angivande av material, metoder, avvikelser från program)
Rummet över vapenhuset	I en av skrubbarna finns sedan tidigare en elcentral. I rummet finns ett brädtak.	I en av skrubbarna placerades larmcentralen. I skrubbens tak placerades en rökdetektor. En rökdetektor placerades i taket. Kabeln från skrubbarna målades in i takets kulör.
Vapenhuset	Vapenhuset var redan inför arbetena försett med vissa nya installationer, såsom sedvanlig elförsörjning och larm från handikappstoaletten.	I vapenhusets nordvästra hörn sattes en rökdetektor upp i det vita taket. Ingen inmålning krävdes. I hörnet placerades en rörelsedetektor och på väggen till städskrubben sattes en siren upp. Längre ner på väggen placerades en larmknapp. Denna var röd och eftersom väggen är rödaktig fordrades ingen inmålning. Sammantaget var koncentratione av installationerna till rummets nordvästra hörn positiv eftersom de i hög grad döljs när huvudingångens port är öppen.
Orgelläktaren	Läktaren har ett brädgolv och taket utgörs av kyrkorummets brädtak med målningar.	I taket över orgeln placerades en rökdetektor. Detektorn skruvades fast i en takbräda utan känslig målning. Kabeln kunde dras i bjälklaget så att den inte syns från kyrkorummet. Vid taklisten mot väster fanns

		kabeldragningar som nu kompletterades med några nya. Härigenom kunde man i hög grad undvika synliga kablar i rummet över vapenhuset. Här placerades också en siren.
Under läktaren	Läktartaket består av ett målat brädtak. På västväggen fanns redan visst montage av kablar till radiatorer och vägglampetter.	I de två inre hörnen under läktaren monterades rörelsedetektorer vars kablar var vita och därför smälte väl in i bakomliggande ytor. I taket monterades en rökdetektor med dragning mot norr så att den dels blev mindre iögonfallande, dels inte riskerade att lösa ut om man vid processon bär levande ljus. Både detektor och kablar var vita och behövde inte målas in.
Kyrkorummets tak	Kyrkorummets tak består av brädor som försetts med dekorationsmåleri.	En rökdetektor placerades i taket strax öster om en av pendlarna till en ljuskrona. Takets målerier och detektorns inmålning bidrar till att detektorn är svårt att upptäcka. Kablarna till detektorn drogs genom vinden.
Vinden	Vinden har en takstol av romansk typ. Utrymmet saknar till stor del nyare inslag frånsett lösullsisolering och kabeldragningar.	Två rökdetektorer placerades hängande nära nocken. Dessa sattes på en hissanordning så att underhåll och funktionskontroll kan skötas från vindsbryggan.
Sakristian	I sakristians södra del (på skrudskåpet) fanns sedan tidigare en rörelsedetektor för styrning av belysningen, som är placerad på sydväggen upptill.	En ny rörelsedetektor placerades i rummets sydöstra hörn, på en träbjälke i väggen. Kabeldragningen kunde göras bakom en list mellan skrudskåpet och sydväggen. En rökdetektor placerades i valvhjässan ca 1 meter från sydväggen. Själva detektorn och kabeln var vita och stämde bra mot innertakets/valvets vita avfärgning. Dörren försågs med larmreglering på låset. Kabeldragningen till denna installation drogs på en träbjälke i sydväggen, delvis invid den befintliga elkabeln till belysningen. Kablaget mellan källaren och sakristian drogs genom golvbjälklaget.
Källaren	Källarutrymmet är från 1930-talets restaurering och här finns rester efter en värmekammare.	Källarutrymmena försågs med rökdetektorer i taken. Här gjordes ingen inmålning i bakomliggande skikts kulörer.

4. KOMMENTARER (erfarenheter, kritisk granskning)

Installationerna kunde genomföras på ett varsamt och mindre synligt sätt genom ett nära samarbete mellan entreprenör och kyrkvaktmästare.

5. BYGGNADSHISTORISKA RÖN / HISTORISKA RÖN (nya upptäckter, datering, ev. kommande publikation)

Dokumentationsmaterialet förvaras i Jönköpings läns museums arkiv

Datum: 19 juni 2014 *Anders Franzén*

Bildbilaga

En ny detektor i rummet över vapenhuset.

Den nya larmcentralen (lådan överst) i skrubben över vapenhuset.

Vapenhuset inför arbetena.

Vapenhuset med en ny rörelsedetektor i hörnet och en rökdetektor i taket samt en siren och en larmknapp på väggen.

Öppningen mellan läktaren och rummet över vapenhuset med äldre kablage inför arbetena.

Enstaka nya kablar till vinden och orgeldetektorn samt ny siren.

Ny detektor över orgeln. kablage inför arbetena.

Installation av rökdetektor pågår under läktaren.

Ny rökdetektor i taket och en rörelsedetektor i hörnet under läktaren.

Jan-Erik Forsberg, Norrahammars församling betraktar en ny rörelsedetektor i hörnet under läktaren.

Ny rökdetektor i långhusets innertak invid pendeln.

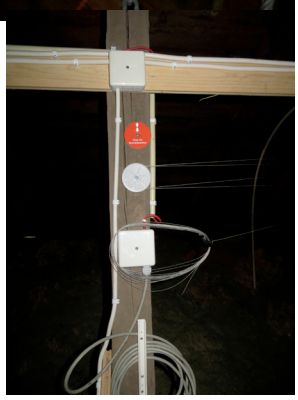

En av två nya rökdetektoret opå vinden. Detektorerna monterades inte fast utan hängande för att underlätta service och funktionskontroll. En enkel hissanordning ordnades på de två berörda takstolarna.

I sakristian fanns vissa installationer för belysning m.m.

En ny rökdetektor placerades i taket och en rörelsedetektor i hörnet över skrudskåpet. En del ledningar placerades på trästocken i väggen i höjd där lampan sitter.

Kablarna mellan källaren och rörelsedetektorn nära taket placerades bakom den trälist som sitter mellan skrudskåpet och stenväggen.

Byggnadsvårdsrapport 2014:30
JÖNKÖPINGS LÄNS MUSEUM